

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

SINT PIETERS NACHT

Drama in drie bedrijven

door

Gaston Martens

Toneelfonds J. Janssens

Antwerpen - 1992

Nr. 1948

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste VIJFTIEN tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde auteursrechten aan:

S.A.B.A.M.
Aarlenstraat 75-77
1040 Brussel 4

Na aankoop van het verplicht aantal boekjes krijgt men van de uitgever een aankoopbewijs. Dit bewijs moet samen met een aanvraagkaart waarop plaats en datum(s) van opvoering werden ingevuld, minstens veertien dagen voor de opvoering(en) naar S.A.B.A.M. worden gestuurd.

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuurde, geleende of gecopieerde boekjes.

Wanneer men niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende auteursrechten met 100% verhoogd.

Voor Nederland wende men zich tot:

I.B.V.A "Holland"
Postbus 363
1800 AJ Alkmaar.

C.I.P. KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK ALBERT I
Martens, Gaston

Sint Pieters nacht : drama in 3 bedrijven / Gaston Martens.-
Antwerpen : Toneelfonds J. Janssens, 1992. - 51 p. ; 30 cm.
ISBN 90-385-0155-2 : 217 BEF.
Doelgroep : Toneelverenigingen
NUGI: 302

Wettelijk depot D/1992/220/8
ISBN 90-385-0155-2

cop. 1992 Toneelfonds J. Janssens/Gaston Martens

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

PERSONEN

Bouten Rans
Riene, zijn vrouw
Jan, hun zoon
Madde Dories
Baltie Verdamme
Wietje
De burgemeester
De onderpastoor
De kerkbaljuw
Dooze Prijkels
Krol, de kreupele
Pijke, de verminkte
Hooftie, de blinde
Een boer
De baas uit de "Lichte Maan"
Een bedevaarder
Nog een bedevaarder
Een vroedvrouw, peber en meter met doopkind, mannen, vrouwen,
kinderen.

DEKOR

Rechts: tussen twee landwegels, de herberg "De Sint Eloy" en de smis.

Links : Twee lage burgershuisjes; achterplan een weg.

Achtergrond : De kerk, omheind met ineengestremgelde linden en de lage, witgekalkte kerkhofmuur. Boven de muur enkele houten kruisen. In de muur een open poortje.

Recht over de smis : grote linde

Vóór de "Sint Eloy" : twee herbergtafels

Uit de smis: af en toe hamerslagen.

EERSTE BEDRIJF

Een rij nonnen komt links op, verdwijnt statig-traag door het poortje, gaat de kerk binnen. Eerste avonddeemstering. Riene komt buiten met twee stoelen. Ze is een vrouw van ongeveer vijf en vijftig jaar met een zacht gelaat, doorweven van fijne rimpels. Het grijze haar is verdeeld in twee zwongen, als bij de Madonna-figuren. De klederdracht is klein-burgerlijk, zeer zindelijk. Nu de drie klokken den Ommegang inluiden, klaart haar gezicht op. Bouten komt uit de smis op. Hij is een stoere vent. Hij draagt het lederen schootvel, een wit en zwart gestreept hemd, vuil van rook en smook en een bruin fluwelen broek. De grijze kop en de blote armen staan in het kleur van de smis. Hij luistert even, gaat dan naar Riene.

RIENE : Zalige Ommegang, Bouten.

BOUTEN : Ook zoveel, Riene... En naar oud gebruik moet er van den avond iemand naartoe... Ja, we wonen onder den toren en 't is niet teveel dat we van de eersten zijn.

RIENE : IK zal gaan, Bouten.

BOUTEN : Gij niet, Jan zal gaan... Binnen enige minuten kan derherberg vol beevaarders zijn en ze moeten besteld worden... Ik heb nog een half uur werk, maar hij kan weg: 't laatste beslag ligt in 't vuur... Zend er hem naartoe, van zo haast hij buiten komt. (Keert naar de smis.)

RIENE : Maar Bouten...

BOUTEN : Wat ?

RIENE : Dat IK naar de kerk ging...

BOUTEN : En HIJ 't volk bestellen ?.. Ge zoudt hem al zo goed bonen doen knopen... Denmensen bestellen... Hij ziet ze nog niet staan !

RIENE : Dat... zo is-ie toch niet, Bouten.

BOUTEN : Zo is-ie wel !.. Bij wie gaat-ie en met wie verkeert-ie ? Met niemand... De enen zijn hem te groot, de anderen te klein.. Ik vraag mij zelfs af of Sinte Pieter hem ook niet zal te klein zijn.

RIENE : Maar Bouten...

BOUTEN : Als Ons Here zelf hem te klein is !

RIENE : Och God !...Bouten, zeg dat niet, zeg dat niet !

- BOUTEN : Waarom ? Zijn Pasen heeft-ie niet gehouden, dat weet ik nu zeker, en zijn missen plakt-ie al lang.
- RIENE : Bouten...
- BOUTEN : En dan ?.. Wat ging ge zeggen ?
- RIENE : ...Bouten...
- BOUTEN : Dat-ie op andere prochies naar de mis gaat ? Dat-ie zijne velo pakt en er naartoe rijdt ?.. Leugens ! Peerdeleugens !!
- RIENE : Bouten, zo luid niet.
- BOUTEN : Hij gaat niet meer, sedert gij alle zondagen twee missen hoort: die tweede mis, dat is voor hem... (bitter) Riene, dat is uw schuld, ja, gij. Gij hebt hem bedorven, met uw domme goedheid bedorven... Wacht ! Al zijn donkermissen hebt ge mij verzwegen of verblomd, en als ik iets gewaar werd, en er met de vuile voeten ging doorgaan, hebt ge mij tegengehouden, om hem dan achter mijne rug zoete koekskes te bakken... Zwijg !... Ge hebt hem van jongs af met te zachte handschoentjes aangepakt: 't was altijd Jantje van hier en Jantje van daar: maar nu zou 't kunnen gebeuren dat dat Jantje u veel tranen zal kosten.
- RIENE : Van hem verwacht ik dat toch niet, Bouten. Hij doet toch niemand kwaad !
- BOUTEN : Dat is waar: moorden of branden doet-ie nog niet... Maar anders... Of telt dat misschien voor u niet dat uwe zoon een geus is ?.. Mij wel.
- RIENE : Hoe kunt ge mij zo iets verwijten, Bou ?
- BOUTEN : Omdat ge zo stom gebleven zijt als een vis... Door toeval, door louter toeval, moet ik van vreemde mensen de schande van mijn huis horen vertellen... Zover is 't gekomen... Waarom hebt ge mij dat zo lang verzwegen ?
- RIENE : Hij is zo slecht niet...
- BOUTEN : Dat is nevens de vraag... Waarom mocht ik dat niet weten ?
- RIENE : Was zwijgen niet beter, Bouten ?... Wat zoudt ge gedaan hebben ?
- BOUTEN : Een stok langs zijn ribben gelegd, dat zou ik gedaan hebben.
- RIENE : IS dat met een stok te verhelpen ?
- BOUTEN : Ja !
- RIENE : Hij is sedert Bames vier-en-twintig jaar oud.
- BOUTEN : Zolang ik leef, en hij in huis, zal d-ie nooit te oud en te groot zijn om de slagen te verdragen die hij verdient.

RIENE : Een verloren geloof is er met geen slagen weer in te krijgen..
En moet-ie nu den Ommegang doen, tegen zijn zin, dan...

BOUTEN : Hij heeft er maar met geen tegenzin naartoe te gaan... Maar ja, gij moet dat weer uitvinden, om hem uit de prutsen te helpen. Maar dat-ie oppasse !... Zeg hem dat-ie van den avond, dezen avond nog er naartoe moet... Of hebt ge liever dat ik het hem zeg ?

RIENE : Nee, Bouten, nee, ik zal wel. Ja, ik zal het hem zelf zeggen.

BOUTEN : Ook goed... Maar ik reken er op, vast en zeker... Verstaan ?
(in smis af)

ONDERPASTOOR : (Op via achtergrond rechts. Hij is een ranke jonge priester. De gestalte is zeer tener. Het gelaat, van serere uitdrukking, is als doorschijnend, de ogen blauw omrand.)
Dag, moeder Rans... Zalige Ommegang.

RIENE : Och, meneer de onderpastoor, ik wens u ook zoveel en een goede gezondheid.

ONDERPASTOOR : Dank u, Riene... En hoe is 't in huis, Riene ?... Hoe is 't met Jan ?

RIENE : Och, meneer de onderpastor...

ONDERPASTOOR : Hij zal toch komen dienen ?

RIENE : Ik vrees ervoor, meneer de onderpaster, Ja, ik vrees ervoor.

ONDERPASTOOR : Kom, kom... Dat zal wel gaan... Ja, tracht er hem naartoe te krijgen, en dan zal ik ook een handje toesteken... Ik kan't goed met hem !.. Jan is een brave jongen ! En deze dagen zijn dagen van gratie. (Een groepje bedevaarders komt links op, stapt het poortje door) Bedevaarders... Ik moet gaan kijken naar de kerk. Goede moed, Riene... Ik verwacht hem. (verdwijnt door het poortje.)

(Riene plaatst stoelen. Wietje links op. Hij is een ineengedrongen, bruingebrand ventje met een gladgeschoren gelaat en levendige ogen. Hij steekt in een bruin fluwelen pak.)

WIETJE : Wel, Riene, Riene !

RIENE : (glimlacht) Wietje.

(Bouten komt uit de smis op.)

WIETJE : En Bouten, Bouten ook... Wel, wel ! ..'k Ben eindelijk blij dat ik u zie !.. En hoe is 't er mee ? Gezond ?!.. Ge ziet, 'k sta hier weeral, voor de vijf-en-vijftigste keer...En altijd

op Sint-Pieter's avond, en altijd binnen omeeen pinte bier bij mijne goede oude beste vriend: Bouten Rans... Toe Riene, lijk een brave, 'k ben dood van den dorst.

RIENE : Seffens, Wietje, seffens. (af)

BOUTEN : Vijf-en-vijftig zeidt ge daar... Zijt gij ook al vijf-en-vijftig ?

WIETJE : Voorbij, Bouten, voorbij !... Maar ge weet 't gij wel ! Ge weet 't gij wel ! We zijn van 't zelfde jaar ! Van 't jaar acht-en-veertig. En ik was nog maar twee maanden en twee-entwintig uren op de wereld als ik al voor den eerste keer naar Sint-Pieters gulde kwam, op den arm van moeder wel te verstaan.. En sedertdien heb ik geen ene keer gemist, geen éne.. En zo lang Ons Here mij gezond laat, zal ik niet mankeren ook... Ik kom geren ! Jaja... Als ik klein was, was 't voor de kermis hé. Peerdemolens en tenten en kramen met spekken en speelgoed... Ik zie nog altijd mijnen eersten luchtbal: een blauwe met witte sterrekens weet ik nog wel... Later kwam ik met mijn lief, 'k trouwde met dat lief, we kochten jongens, en dan kwamen we met de jongens... En nu, nu doe 'k zelve plezier aan de jongens, en aan de grote jongens ook : mijn smijtkot... Bouten, ik heb nu 't schoonste spel van den aardbol: twaalf koppen, en 't zijn galjante kerels, weet ge ! Om er paf van te staan... En daar nevens staat mijn ander tente, vol met paternosters, scapuhiers, medaliekes, misseboeken, Kruis-Lieven-Heerkes, Mariabeelden, alles. Al wat ge wilt en naar de laatste snee... En mijn dochterke staat er in. Juist een Onze Lieve Vrouwke in een hemel van heiligheid... Ze is nu bij de wagen op de plaatse... Ge moet nekeer komen kijken, Bouten, ge moet komen. Ik sta hier negen dagen.

(Jan opent de smisdeur. Hij is een flinkgebouwde jongen met hoog voorhoofd en diep-peinzende ogen. Het gelaat draagt de stempel van hoge ernst. Hij is in smidsdracht en zo besmookt als Bouten.)

JAN : Vader, 't beslag is gereed.

BOUTEN : Ja, ik kom. - Wietje ?!... (af)

WIETJE : Doe maar, Bouten, doe maar: 't werk vooraf en vooral. De babbel komt er achter. En ook, 'k zal 't wel met Riene gedaan krijgen. Kijk, ze is daar al.

RIENE : (op) Alstublieft Wietje... God zegene u.

WIETJE : Danke... (smekkend) Eh ! 't Is lijk een zâlve op een brandblare... Hier Riene. (betaalt) Kijk nekeer hoe dat ik zweete van te trekken: maar éja, ik ben ook al geen jonge springer meer !.. Bouten weet dat ook !.. Riene 't dunkt mij dat-ie met té zware hamers slaat.

RIENE : (als voor zich uit) Dat is waar: hij slaat soms met té zware hamers.

WIETJE : Oh ! ... Ik... Pak het mij niet kwalijk, Riene, heb ik...? Doet u dat iets ? Ik zei dat zo maar, omdat ik hem een zierke verouderd vind, en die zware arbeid... (gehamer in smis)

RIENE : Hij is verouderd, en ik ook; Wietje.

WIETJE : Jaja, de tijd is een rappe moordenaar: in een haai en een draai krijgt-ie ons scheef en krom en we weten 't maar als we een oude kameraad weerzien met tien tanden uit en eenhalven bult.. Maar we moeten ons dat niet te naar trekken: de rijkste mannen van de wereld krijgen ook een pletskop en een hoge rug.. Met al hun geld kunnen ze dat toch niet afkopen en 't leven ook niet... Dat is voor iedereen gelijk. En met sterven blijft de wereld niet stille staan: vandaag weg, morgen spant mijn oudste zich in de tramen. Legt Bouten zijnen hamer neer, morgen heeft Jan hem in zijn vuist.

RIENE : Ja, Jan...

WIETJE : Riene, er ligt een steen op uw herte, en... pak het mij kwalijk; maar ik ben hier al zo goed als van den huize, hé ! Ik heb altijd gepeisd dat de Sint Eloy een hemel was.

RIENE : Geen huiske zonder kruiske... Maar hier is het zo zwaar... Wietje, gij moogt het weten ook. Jan heeft altijd veel van u gehouden en 't is van hem, 't Is Jan: hij heeft zijn gelove verloren.

WIETJE : Zijn... zijn gelove ? Dat... Riene, dat is niet waar ! Dat kan geen waar zijn !

RIENE : 't Is maar al te waar.

WIETJE : Oh !... Dat... ja, dat is een zwaar kruis... Maar ik sta er verstomd van: Jan, zo een jongen... Hoe is 't Gods mogelijk ? Riene, dat is hier niet gekomen, dat heeft-ie in de stad opgedaan.

RIENE : Ja, dat heeft-ie in de stad opgedaan... Had ik het geweten.. Maar ja, ge doet het voor hun welzijn, omdat ge 't kunt doen,

omdat gé'r maar enen hebt: ge wilt ze een goede geleerdheid geven, en ze gaan... Na enigen tijd zijn ze goede stielmannen geworden: maar ge kent uw kind niet meer, ge kent het niet meer.
(schreit zacht)

WIETJE : Zo een brave jongen.

RIENE : Dat is-ie nog.

WIETJE : Hoe moet ik... ja, hoe moet ik dat verstaan ? Dan drinkt of zwaddert-ie niet ?...Vloekt-ie niet ?...of...of zit-ie misschien op zijn eentje met een slecht wijf of... ?

RIENE : Oh nee, Wietje, dat niet, nee, dat ook niet !

WIETJE : En hij werkt goed ?.. Ik hoor een tweeslag !

RIENE : Hij werkt lijk een peerd... Wij hebben hem niets te verwijten.. zijn kristelijke plichten alleen... (stokt) 't Zijn grote dingen.

WIETJE : Zeker zijn 't grote dingen... Dat zijn van die dingen, die ge niet kunt doorgronden.. Ik heb dat nog geweten, weten gebeuren, en ik heb het ook weten genezen... Weet ge wat, Riene ? Hij, Jan, hij zou moeten trouwen. Hij zou met een braaf meiske moeten trouwen.

RIENE : Dat is ook misgelopen.

WIETJE : Misgelopen ?

RIENE : Ja, hij verkeerde met een meiske, 't beste van de prochie...

WIETJE : Dat is dan Madje Dories ?

RIENE : Ja, Madje Dories... Hij heeft dat kind, een weeze, hij heeft ze laten zitten en zij heeft er lijk half haar zinnen in gestoken. Ze gaat naar de kerke niet meer, ze is te zien bij mansvolk dat niet deugt...

WIETJE : Zijn dat toeren.

RIENE : 't Gebeurt dat ze hier, rechtover 't huis, uren lang staat te kijken.

WIETJE : Waarom ?

RIENE : Ik weet eigenlijk niet waarom. Misschien om Bouten te duvelen. Want hij is dan kwaad en zij steekt hem alles door wat er in haar hoofd schiet.

WIETJE : Sakker de sakker... En Bouten, natuurlijk, wil met alle geweld alles weer in zijn voegen slaan... Nu versta ik die zware hamers van Bouten.

RIENE : Ik vrees dat dat de een of andere keer slecht zal eindigen : als

Bouten kwaad is, is-ie zijn eigen zelf niet meer meester en Jan kan ook geweldig zijn, en hij is een kop... Ik weet niet, maar ik heb lijk een voorgevoel... (angstig) Kijk, Wietje, kijk.

(Een vroedvrouw met een doopkind, peter en meter verdwijnen door het poortje.)

WIETJE : Een late doop:liemand die zijn plaatske komt pakken in de wereld.

RIENE : De plaats van een ander... Wietje, 't dunkt mij dat dat kind mijne man komt wegdrummen of mijne jongen.

WIETJE : Er bestaan vreemde dingen in de wereld, dat weet ik ook. Ik ken er zelfs. Mijn poppen onder andere, niemand die dat zou peizen...

JAN : (op) Filosoofke van Oesselghem.

WIETJE : (opschrikkend) Oh ! Kijk, kijk, Jan.

JAN : Ge zijt nog nekeer overgewaaid ?

WIETJE : Ja, ik ben hier nog nekeer, lijk 't slecht geld... En hoe meer de mensen mij zien, hoe beter ze mij kennen... En de heiligen ook: ik ga immers naar alle Ommegangen !.. Zeker dat Sinte Pieter naar mij zal lachen van zohaast hij 't topke van mijne neuze speurt... Dat raar spook van Oesselghem is daar weeral, zal d-ie zeggen.. Jaja ! Ge moet weten, ik kom goed overeen, met al de heiligen... Gelooft ge mij niet ? Gelooft ge mij niet ? Dan moet ge komen kijken... Wel ja, wilt ge nekeer meegaan, met mij meegaan ? En als Sinte Pieter in zijnen baard niet lacht, van zo haast dat-ie mijziet, zodanig lacht dat al zijn tanden blootstaan ! Als dat niet gebeunt, hé ! Dan moogt ge mijn tong uittrekken en in een kattedekop steken... Gaat ge mee ?

RIENE : Ja Jan, ga mee.

JAN : Ik ?

RIENE : Ja, vader zou 't ook zo gere hebben.

JAN : Vader ?... Ah ja, nu versta ik waarom Sinte Pieter zou lachen van zo haast hij Wietje ziet.

WIETJE : Ah nee Jan, ge zijt er niet ! Neenee, ge zijt er niet ! In 't gehele niet ! Ik wil een stekelverken opeten als ik er Bouten één woordje over gepoerd heb... Wil ik hem roepen ?

JAN : Niet nodig, Wietje: als ge 'r moeder over gesproken hebt, is 't mij genoeg... Daarmee weet ge dat ik een slechte zoon ben.

WIETJE : Slecht ? 't Is juist 't contrairie: uw moeder heeft op u geboft ! ... Maar...

JAN : Ik weet wat die "maar" betekent... Ik kan niet anders: ik kan toch geen stuk ijzer smeden of ik moet weten **waarom** ik het moet smeden ! Mijn vader slaat niet ene nagel of hij moet weten waarom hij hem slaat en ook waar hij naartoe gaat... Maar ik, ik moet dat niet weten, en toch moet ik hem er in slaan. Dat doe ik niet... Nee, Wietje, die lach van Sinte Pieter zou ik niet zien, want ik weet niet **waarom** hij zou lachen.

WIETJE : Dat zijt ge niet zeker... Als ge iemand geren ziet, ge lacht er toch naar hé ! En zonder te proberen kunt ge't toch niet weten ! Maar éja, ge moet dan van te voren **niet** zeggen : hij kan niet lachen want hij is van steen.

JAN : Dat zou ik niet zeggen: maar ik zou toch ook niet zeggen dat zwart wit is, als ik het zwart zie... Nee, ik zou hem niet zien lachen.

WIETJE : En ik wed van "ja".

JAN : ...Nu, als gij het gelooft, is het waar.

WIETJE : Ziet ge wel !

JAN : Wat gij gelooft is waar, voor u. Maar daarom voor mij niet... Nee, Wietje... Maar als ge iets meer weet dan dien lach, zeg het mij, ik zou geren meer weten. (keert naar de deur)

WIETJE : Ongelovige Thomas.

RIENE : Gaat ge u verversen, jongen ?

JAN : Ja moeder... Moet ik misschien ievers naartoe ?

(Bouten komt in smisdeur staan)

RIENE : (angstig) Ja Jan, ja.

JAN : Ik zal dan komen, moeder. (in huis af)

BOUTEN : Hoe is 't ?... Gaat-ie ?

RIENE : ... Bouten...

BOUTEN : Verdomd !

RIENE : Bouten !

(Madde is links versöhenen. Zij is een meid van rond de twee-en twintig. Het haar is niet zorgelijk opgebonden en de klederdracht is eerder slordig. Een bittere trek ligt om de mond. In de donkere ogen ligt een koortsige gloed. Ze is toeh nog, zoals men te lande zegt: een schone dochter. Ze blijft staan, geleund aan de linde.)

BOUTEN : Wat de verr... Komt ge weer luisteren ?

MADDE : Is 't misschien verboden ?

BOUTEN : Ja !

MADDE : Oh ! Hebt ge misschien de straat in pachte ?.. Wel ja, dat ware nog iets voor u: de strate pachten, ja, de strate pachten om uw schande te duiken... Maar al verloren als 't in de lucht hangt: de kraaien zouden 't uitbrengen. In den "Sint Eloy" woont-ie, zouden ze...

BOUTEN : Zwijg ! Of ik haal een stuk ijzer en...

MADDE : En ge slaat mij de kop in. Kijk, dat zou nu nekeer niemand verwonderen... De mensen zouden zeggen: 't ras kan er niet om liegen; maar de vader doet het met zijn vuisten en de zoon met de tonge.

BOUTEN : Treiter mij niet langer... Kan ik er iets aan doen dat-ie u laat zitten ?

MADDE : Mij laten zitten ? Oho, maar daar keer ik mijn hand nog niet voor om ! Hoe hebt ge't op dan ?... Zo een ketter, zo een lelijkerd... Wat hij mij aangedaan heeft, zal Lucifer niet achterdoen, nee, dat kan hij niet... En dat gij mij gerust liet, zou ik u geen stro in den weg leggen, maar ge hebt mij nog niet gezien of ge spuwt al met vuur... Waarom spuwt ge 't naar hem niet ?

RIENE : Madje...

BOUTEN : Nu heeft ze gelijk: maar 't gaat haar niet aan... Maak u weg ! Voort ! Voort ! (Schrikt nu de onderpastoor uit de kerk komt, brevierend) E... meneer de onderpaster.

(Madde snel links af.)

ONDERPASTOOR : Bouten. Zalige Ommegang. (rechts af)

BOUTEN : Hebt ge hem gezien, Wietje ?

WIETJE : Dat is de onderpaster ?

BOUTEN : Ja, onze onderpaster.

WIETJE : 't Dunkt mij dat-ie in een kwaad vel zit.

RIENE : Hij is zo ziek: zes weken geleden heeft-ie nog een grote bloedspuwing gehad... Als-ie sterft, zal-ie rechte naar den hemel gaan.

BOUTEN : 't Is een heilige... En mijn zoon, mijne zoon, dan nog, dat wordt een duivel.

RIENE : Bouten!

BOUTEN : Hij wordt een duivel... Hebt ge dat vrouwmens daar gehoord ?

Dat is zijn oud lief. En ze zei de waarheid: 't'is overal gekend ... maar hij kan zien dat-ie naar den Ommevang gaat, of anders !

(Riene bezorgd af)

WIETJE : Bouten, ge moogt u zo kwaad niet maken, dat doet u geen deugd.

BOUTEN : 'k Weet dat 't mij geen deugd doet: maar wat er bij inzit moet er uit, of 'k zou bersten... Als ge nu peist dat die snotter, die melkmuile, aan Ons Here durft twijfelen...Hebt ge dat ooit gehoord ? Van wie hij dat geërfd heeft weet ik niet: ik mag zoeken tot in mijn verste familie, bij de Ransen is dat nog nooit gebeurd... En ik (bitter), ik moet dat juist beleven. Ik die meer dan dertig jaar geslaafd en gebeuld heb voor hem, ja, voor hem alleen ! 'k Besloeg de kwaadste peerden, omdat er meest aan verdiend was. Ik wrocht voor twee, veertien, zestien uren aan een stuk: mijn vingers staan er krom en slom van... Ik heb er een eigen huus op gespaard. Ik ben raadslid geworden. Ik heb gezag op de prochie, dat mag ik zeggen... En dat moeten beleven, zo een schande.

WIETJE : 't Is toch uw schuld niet, Bou...

BOUTEN : Weet ik wel ! Maar ge deelt toch mee van de brokken ! En ik ben toch zijn vader !.. 't Is nu zeker drie maanden dat ik het lijk gewaar werd, en ik zei 't hem, eerst in braafheid.. Boter aan de galge... Dan peisde ik in mijn eigen: 't zal met kwaadheid moeten gebeuren. Twee keren heb ik hem onder mijn poten gepakt, zodat mijn kneukels er van kraakten. Maar hij gaf zich niet.

WIETJE : Hij sloeg toch niet weer ?

BOUTEN : Wat ?!... Hij zou zijn hand moeten opheffen... Ik kon hem toch in de grond niet krijgen: hij was er lijk aan genageld. "Vader, dat gaat niet", zei-ie. Verr... ik snapte een hamer op, maar hij, katterap, wrong hem nog rapper uit mijn vuist. (mat) Hij was mij de baas... Wietje, zeg dat niet voort... En nu kan maar 't een of 't ander meer zijn: hij buigt de nekke, of een van de twee blijft er bij neerliggen.

WIETJE : Beter niet, Bouten, beter niet ! Dat is mis !

BOUTEN : Dat is niet mis.

WIETJE : Hij is van goed ras: hij zal werekeren.

BOUTEN : Ja, werekeren.

(Zes bedevaarders rechts op, gaan paternosters prevelend, 't poortje door.)

WIETJE : Bouten, 'k ga het u wensen: de dienders beginnen af te komen, en mijn twee tenten... Tot van den avond, of morgen. (door 't poortje af)

(Madde links op. Bouten kijkt haar grimmig aan, mompelt in zijn eigen, dan iets luider :)

BOUTEN : Slepe. (gaat smis binnen)

(Riene uit het huis op met stoelen. Wenkt Madde.)

RIENE : (zacht) Madje.

MADDE : (stug) En dan ?

RIENE : Wilt ge me iets beloven ?

MADDE : Ja, beloven zeker van hier niet meer te komen staan ?

RIENE : Niet luid: Bouten zou 't kunnen horen... Madje, als ik van den Ommegang niets van u hoor zeggen, dan zal ik blij zijn.

MADDE : Waarom ?

RIENE : Omdat ik altijd nog van u houd: tot nu toe heb ik niet gehoord, dat ge iemand kwaad gedaan hebt: maar ge moogt aan uw eigen zelf ook geen kwaad doen.

MADDE : (nadenkend) Aan mijn eigen zelf... (plots hard) Maar 't is toch elk voor zijn rekening !... En als uwe zoon mij laat gaan, en er komen andere om mij....

RIENE : Dat mag wel, als ze treffelijk zijn en deftig.

MADDE : Treffelijk en deftig ?... Een grotere ketter dan hij zal ik toch niet vinden.

(Riene buigt het hoofd.)

MADDE : Riene, ik... Dat is voor u niet dat ik dat zeg... Nee Riene, ik ben zo slecht niet, nee, zò slecht niet... Ge moogt mij geloven.. Ik zal nu wel Balie Verdamme's kermislief zijn, maar...

RIENE : Kind toch, Balie Ver...

MADDE : Jamaar, ja ik... ik weet wel dat-ie niet deugt. Ja, ik weet het, en dat is voordeel, ja, een voordeel...

(Baltie links op. Hij is een dikke kerel van rond de vijf-en-twintig, ongedwongen in houding en gebaar, ruw van taal. Hij heeft aanleg om binnen enkele jaren een echte dronkenmanstronie op de schouders te dragen. Onder de jas: wit en zwart gestreept slachtersvestje. Pet.)

BALTIE : Aha ! Mijn poelde is er eerst... Ze staat verdomd goed in haar pluimen... Niewaar, Riene, ze staat er goed voor. En we gaan nu nekeer tegare den Ommegang vieren, hé Madde ! Acht dagen aan één stuk, dat de brokken er af vliegen... Ze zullen er liedjes van dichten.

RIENE : Het ware zoveel beter niet, Baltie.

BALTIE : Heehee ! Waarom niet ? De drank is toch voor geen erpels gemaakt ! Ik goot nekeer een ganzekieken een vingerhoed genever binnen, 't creveerde er van... En de danstenten ? Ze staan er toch voor ons !... Of wilt ge... Ja, ik zou nekeer met Sinte Cecilia willen dansen, of met Barbaratje; maar ze blijven in de kerke !... En gij, Riene, ge hebt die stoelen hier toch niet gezèt om honden op te laten jongen ? Haha ! God de vader heeft den drank ende liefde voor ons gemaakt, dat weet ik... Hé, Maddeke ?

RIENE : Ik ben niet tegen een deftig verzet, als Ons Here maar niet vergeten wordt.

BALTIE : Maar ik vergeet hem niet...! Ik bezoek hem alle zondagen nekeer, van achter in 't kerkportaal... Is dat niet schone van mij ?

RIENE : 't Is nu Ommegang, Baltie. Ge zult toch niet kermessen zonder eerst..?

BALTIE : Zonder eerst bij Sinte Pieter te gaan ? Wel, ik zie hem ook alle zondagen, van verre, en... (groep bedevaarders: mannen, vrouwen, kinderen, rechts op. Verdwijnen door poortje) Ziet ge ze trekhielen ? Ze komen van uren verre, moe lijk beesten, en de tongen stijf van 't bidden... Zij bidden voor ons, Riene, en wij drinken voor hen... Toe, twee pinten, mijne lever gaapt van den dorst.

(Jan op. Hij is gewassen en gekleed als een werkmán die op een misdag vrijaf zou hebben. Hij plaatst banken en stoelen.)

RIENE : Ja, Baltie. (af)

BALTIE : (pinkt naar Madde, bedoelt Jan) Toe, trekplaasterke, zet u op mijn knie als ge wilt... We gaan er op los gaan, hé ?

MADDE : (Zet zich dicht bij Baltie, schudt hem dan de schouder) Gij lelijke, dikke, vette, rónde poeftie... Ge zijt schoon van lelijkheid... 'k Wille dat uw hoofd afviel.